

Länsstyrelsen
Västerbotten

Yttrande

2018-10-12

Diarienummer

5851-2018

1(5)

Regeringskansliet
Socialdepartementet
Jämställdhetsenheten
103 33 Stockholm

Yttrande med anledning av SOU 2018:37 Att bryta ett våldsam beteende – återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld

Sammanfattning

Länsstyrelsen Västerbotten (här nedan Länsstyrelsen) instämmer i de förslag som utredningen lämnat. Länsstyrelsen belyser dock ytterligare perspektiv som anses viktiga att ta hänsyn till i den fortsatta handläggningen, exempelvis säkerhetsaspekter gällande våldsutsatta, vikten av att målgruppen erbjuds specifik våldsbehandling, förutsättningar för resurssvaga kommuner samt vikten av stöd till yrkesverksamma som ska möta denna, i många fall, svårbehandlade målgrupp.

Generella synpunkter på utredningen

Utredningen belyser att det juridiska begreppet våld och övriga aktörers begrepps bild av våld kan skilja sig åt, vilket skapar en farhåga om att främst fysiskt våld skulle behandlas och andra former av våld såsom psykiskt-, materiellt-, känslomässigt- och ekonomiskt våld förbises. Länsstyrelsen understryker vikten av att en tydlig definition av våld framgår i de lagtextförslag samt övriga underlag som tas fram.

Vidare ser Länsstyrelsen ett stort behov av kunskapsstärkande insatser bland de yrkesverksamma som ska arbeta med våldsutövare. Utan en grundläggande kunskap om målgruppen, skam och skuld, krisreaktioner samt om arbete med förnekande riskerar samhället att endast nå de våldsutövare som är mottagliga.

Avsnitt 14.1.1 Ansvar för insatser till personer som utsätter närstående för våld ska framgå av socialtjänstlagen

I socialtjänstlagens förarbeten framgår att det primärt är behandling för missbruk som ligger inom socialtjänstens ansvar. Utifrån detta finns en farhåga om att målgruppen män som både har ett pågående missbruk samt en våldsproblematik endast kommer erbjudas vård för sitt missbruk och då gå miste om att behandlingsinsatser för de attityder och beteendemönster som ligger till grund för våldet. Alla som är substanspåverkade använder inte våld vilket belyser att faktorer kopplade till våld behöver behandlas specifikt

och inte enbart genom en missbruksbehandling. Länsstyrelsen Västerbotten föreslår därför ännu en översyn av formuleringen av lagtexten.

Det är Länsstyrelsens bedömning att det finns risk att lagförslaget i praktiken kan resultera i obligatoriska krav om biståndsprövning för samtliga stöd- och behandlingsinsatser av våldsproblematik. Länsstyrelsen menar därför att det är viktigt att säkerställa att olika vägar in till stöd och behandling även fortsättningsvis erbjuds, likt de exempel som presenteras i utredningen där biståndsbedömning inte krävs. I övrigt instämmer Länsstyrelsen i förslaget.

Avsnitt 14.1.2 Hälso- och sjukvården bör i större utsträckning arbeta med våldsproblematik

Länsstyrelsen ser särskilt positivt på att barnperspektivet lyfts fram i lagtextförslaget samt att Socialstyrelsen får i uppgift att utreda gränsdragningsfrågor. Att Socialstyrelsen tar fram kunskapsstöd för förändringsarbete riktat mot målgruppen skulle sannolikt få en positiv effekt på samverkansmöjligheter mellan samhällets olika instanser samt ytterligare säkerställa att adekvat behandling kan erbjudas oavsett var i landet våldsutövaren befinner sig.

Länsstyrelsen föreslår att frågan om att reglera hälso- och sjukvårdens insatser till våldsutövare genom lagstiftning utreds vidare, dels för att Socialstyrelsens vägledningar inte är juridiskt bindande och dels för att säkerställa att vård erbjuds likvärdigt över landet. I övrigt instämmer Länsstyrelsen i förslaget.

Avsnitt 14.1.3 Förändringsarbete med våldsutövare bör utvecklas genom överenskommelser med SKL

Länsstyrelsen instämmer i förslaget. Vi ser särskilt positivt på att utredningen lyfter fram de stora skillnader som finns bland landets socialtjänster och landsting. Ett utökat stöd till resurssvaga och/eller kommuner i glesbygd bedöms vara av vikt för att säkerställa att målgruppen ska erhålla adekvat behandling oavsett var de är bosatta. Vidare så vill Länsstyrelsen understryka vikten av att arbete med våldsutövare inte får ske på bekostnad av arbete med de våldsutsatta.

Avsnitt 14.2 Samordnade insatser

Länsstyrelsen ser positivt på ett förtydligande av olika myndigheters samverkansansvar. Gällande eventuell involvering av den våldsutsatta önskar Länsstyrelsen belysa risken för medberoendeproblematik samt vikten av att den våldsutsattas säkerhet alltid måste vara överordnas upprättande av en samordnad individuell plan.

Länsstyrelsen Västerbotten föreslår att det, förutom de föreslagna lagtextändringarna, även bör övervägas ett tillägg i lag (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m. Under personutredningsskedet bedömer kriminalvården den åtalades risk- och behovsfaktorer samt förbereder en planering av klientens verkställighet i fall av fällande dom. Detta sker ofta i samverkan med socialtjänsten samt hälso- och sjukvården. Att Kriminalvården redan i detta skede har möjlighet att ta initiativ till att upprätta en samordnad individuell plan (SIP) skulle kunna vara gynnsamt. I övrigt instämmer Länsstyrelsen i förslaget.

Avsnitt 14.3 Boende för våldsutövare

Utredningen föreslår att inte ålägga kommuner ett ansvar att erbjuda boende för våldsutövare. Länsstyrelsen ser därmed en risk att våldsutövare i resurssvaga kommuner eller glesbygdskommuner inte får samma möjlighet till stödinsatser som i resursstarka kommuner. Länsstyrelsen uppmuntrar ett fortsatt arbete med att utreda förutsättningarna för hur landets samtliga kommuner i praktiken ska erhålla strategiskt-, praktiskt- och ekonomiskt stöd för att implementera boende för våldsutövare. Förslagsvis skulle en modell för arbetet kunna utvecklas genom utvärderingsbara pilotprojekt i kommuner med varierande förutsättningar.

Det är Länsstyrelsens bedömning att förslaget har en viktig normgivande signal. Länsstyrelsen instämmer i förslaget och delar uppfattningen att frågan bör utredas vidare genom att behandlas i särskild ordning.

Avsnitt 14.4 Centrum för samordning och kunskapsutveckling kring förändringsarbete med våldsutövare ska inrättas hos Socialstyrelsen

Länsstyrelsen instämmer i förslaget. Då det i dagsläget förekommer en variation av insatser bedöms det vara av största vikt att ett kunskapscentrum fokuserar på framtagande av metoder med evidens för att säkerställa ett likvärdigt stöd oberoende av var våldsutövaren är bosatt. För att åstadkomma detta uppmuntrar Länsstyrelsen att utveckla system för ackreditering av behandlingar men även för certifiering av behandlare för att tillförsäkra att behandlingsinsatsen genomförs med god kvalitet.

En nationell telefonlinje lyfts fram som exempel i utredningen. Det är Länsstyrelsens bedömning att även andra tekniska lösningar kan vara lämpliga för målgruppen. Utifrån ett geografiskt tillgänglighetsperspektiv ser Länsstyrelsen positivt på en variation av tekniska lösningar.

Länsstyrelsen bedömer att mottagningar specialiserade på våld gynnas av att erbjuda insatser för såväl våldsutövare som våldsutsatta då detta ökar möjlighet för perspektivutbyte mellan yrkesutövare. Det är dock av allra största vikt att säkerheten och tryggheten för våldsutsatta måste prioriteras genom exempelvis en väl genomtänkt utformning av lokalerna. Mottagningar som drivs i samarbete mellan flera kommuner och landsting lyfts i utredningen som lyckosam för regioner med mindre befolkningsunderlag. Länsstyrelsen vill här belysa att denna lösning riskerar att inte vara lika lyckosam gällande de kommuner som, förutom att ha lågt befolkningsunderlag, även har stora geografiska avstånd. Dessa kommuners förutsättningar bör uppmärksammas i ett nationellt kompetenscentrums arbete.

Slutligen uppmantrar Länsstyrelsen att ett kompetenscentrum kartlägger- och utreder stöd för våldsutövare utifrån olika kontexter såsom exempelvis genus, ålder, funktionsvariation, HBTQ samt heder. Vikten av att alltid ha barnperspektivet i centrum gällande framtagande av samverkansformer- och behandlingsmetoder kan inte nog understrykas.

Socialstyrelsen bedöms vara ett lämpligt val av aktör för att driva ett arbete med kunskapscentrum. Länsstyrelsen ser den egna myndigheten som en naturlig samverkanspart gällande stöd till kommuner och övriga aktörer gällande arbetet med våldsutövare. Länsstyrelsen kan med fördel arbeta tvärssektoriellt mellan områden som jämställdhet, våld, föräldraskapsstöd, mänskliga rättigheter, ANDTS, funktionshinderuppdraget samt brottsförebyggande samordning. Länsstyrelsen vill framhålla vikten av adekvat finansiering för att säkerställa kvaliteten i arbetet.

Avsnitt 14.5 Sekretess och informationsutbyte

Länsstyrelsen instämmer i förslaget. Länsstyrelsen bedömer att det är av största vikt att samhällsaktörer som socialtjänst och hälso- och sjukvård, men även kriminalvård, bereds juridiska möjligheter att lämna uppgifter till polismyndigheten för att förebygga allvarlig brottslighet då det ofta finns omfattande kännedom om våldsutövare inom dessa verksamheter. Ett framtagande av verksamhetsspecifika riktlinjer för informationsbyte anses vara en nödvändighet för att ändringen i lagen ska kunna implementeras på ett fullgott sätt. Våldsutsattas rätt till säkerhet bör alltid överordnas den enskildes rätt till integritet, vilket detta tillägg i lagstiftningen signalerar. Det ser Länsstyrelsen särskilt positivt på.

Länsstyrelsen ser en risk i att ordalydelse i lagtextförslaget kan leda till att lagen inte nyttjas eftersom det kan tolkas som att tjänstepersonen förväntas vara säker på att brott ska begås. Länsstyrelsen föreslår istället att det bör framgå att lagen avser *misstanke* om risk för att personen ska begå brott, likt hur misstankebegreppet används i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

2018-10-12

Diarienummer
5851-2018

Avsnitt 14.6 En mer aktiv roll och utökad samverkan mellan Polismyndigheten och andra myndigheter

Länsstyrelsen instämmer i förslaget. Polisen har i samverkan med andra myndigheter arbetat framgångsrikt med metoden SMADIT (samverkan mot alkohol och droger i trafiken). Möjligen är detta en metod som skulle kunna anpassas till målgruppen våldsutövare. Om polisen, i samverkan med exempelvis hälso- och sjukvård eller socialtjänst, kan erbjuda den misstänkte våldsutövare en omedelbar kontakt för inledande samtal gällande våldsutövandet skulle samhället möjligen nå fler inom målgruppen.

Ärendets handläggning

I detta ärende har biträdande enhetschef Anna Danielsson beslutat. Ärendet har föredragits av brottsförebyggande samordnare Malin Wiktoeng. I den slutliga handläggningen har jämställdhetshandläggare Sara Moberg deltagit.

Anna Danielsson
Biträdande enhetschef
Samhällsutvecklingsenheten

Malin Wiktoeng
Brottsförebyggande samordnare